

Skupina ornitologov je po navodilih ICPB v občini Ptuj, ki obsega Haloze, Ptujsko polje, del Dravskega polja in del Slovenskih goric, popisala 32 gnezdišč bele štoklje. 16 gnezd je bilo zasedenih, od tega jih je bilo 10 na drogovih električne napeljave, 6 pa na strešnih dimnikih. Zanimivo, da pomagal v obliki podstavkov na električnih drogovih štoklje na Dravskem polju niso sprejele, ampak zasedajo raje drogove brez podstavkov. V 14 gnezidih se je izleglo v letu 1989 39 mladičev, doraslo pa 35 (1965: 96, 1979: 94). Tako ocenjujejo, da je štela ptujaska jata belih štokelj v letu 1989 70 ptic.

In the area enclosing Ptuj, Haloze, Ptujsko polje, and a part of Dravsko polje and Slovenske gorice, a group of ornithologists surveyed, in accordance with the ICPB instructions, 32 nests of the White Stork. 16 nests were occupied, of which 10 were found on electric conduit poles and 6 on chimneys. It is interesting that the storks did not accept the pedestals placed on electric conduit poles at Dravsko polje but rather settled on the poles with no such supports. In 1989, 39 youngs were hatched in 14 nests, while 35 attained full growth in them (1965: 96, 1979: 94). It is thus estimated that in 1989 the flock in the above mentioned area numbered 70 White Storks.

Borut Štumberger, 62282 Cirkulane 41

Pričakovane in nepričakovane gnezdilke v Sloveniji **Expected and unexpected breeders in Slovenia**

IZTOK GEISTER

UVOD

Pri terenskem delu za ornitološki atlas sta dva pojava vnašala kar precej negotovosti in zmede pri vrednotenju gnezdilke. Pri pevkah (passeriformes) je bilo to območno petje nesparjenih samcev in pri nepevkah (nonpasseriformes) pojavljanje spolno nezrelih primerkov v obdobju gnezdenja. Pri pevkah je pri tem lahko šlo za petje na preletu (nekakšno fantovščino torej), za poskus kolonizacije (nemalokrat več primerkov hkrati), ali za odvečnega samca, t. i. biološko rezervo, ki po potrebi vskoči v gnezditveno že strukturirano populacijo. Pri nepevkah so se ti problemi pojavljali v zvezi s poznimi preletniki pri selitvi v njihov areal, poletnimi klateži, ki se na svojih potepanjih znotraj areala ustavijo na opazovanem mestu za nedoločen čas (pri čemer gre lahko tudi za spolno nezrele primerke) in poletnimi gosti, ki preživljajo gnezditveno obdobje

stacionarno kot spolno nezreli osebki. Vse te tri kategorije spremljevalcev gnezditvenega dogajanja so lahko gnezditveno sumljive, če se primerki pojavljajo v parih v primernih gnezditvenih prebivališčih.

Ornitološki atlas se zadovoljuje z razlikovanjem med preletnikom in gnezdilcem, zunaj kategorizacije pa pušča spolno nezrele primerke v vlogi poletnega klateža in poletnega gosta. Toda ravno desetletno terensko delo za ornitološki atlas je pokazalo, da je gnezditveno vprašanje na zoogeografsko tako pestrem ozemlju, kot je ozemlje Slovenije, zelo dinamičen pojav. Ne samo, da ti z vidika gnezdenja marginalni statusi dopolnjujejo sliko ornitofavne proučevane dežele, domnevno so tudi v neprestanem stapljanju in razdvajanju z gnezdečo populacijo.

Ker ornitološki atlas pozna le delitev na

možno, verjetno in nedvomno gnezditvev, odpira vprašanje izjemno možnih in pričakovanih gnezditvev. Ker v Slovenskem prispevku k evropskemu ornitološkemu atlasu (Geister 1988) ta iz statusov preletnika, poletnega klateža in poletnega gosta izvirajoča vprašanja še niso bila razvidno artikulirana, s pričujočo razpravo poravnavam ta dolg.

GNEZDITVENE MOŽNOSTI MARGINALNIH STATUSOV GLEDE NA GNEZDITVENI AREAL

Ozemlje gnezditvenega areala posamezne vrste je lahko strnjeno ali razdrobljeno. V evropskih geografskih razmerah je razdrobljeno ozemlje značilno zlasti za mediteransko provinco holarktične regije. V tej provinci je Slovenija na sredi gnezditvenih lokalitet na Madžarskem in v Padski nižini, zato zlasti v Sečoveljskih solinah in v severovzhodni Sloveniji pričakujemo gnezditve nekaterih čapelj (male bele in čopaste čaplje) in močvirskih čiger, črne, beloperite in belolične. S severa sega v Slovenijo arktična provinca, zato na planotah nekaterih najvišjih gora (kot sta Mangart in Peca) pričakujemo gnezditve severnega dularja. Z vzhoda sega v Panonsko nižino mongolska provinca, zato lahko od tu pričakujemo morebitno naselitev rdečenoge postovke, sokola plenilca in rožastega škorca. Da takšna pričakovanja niso docela iz trte zvita, nas prepričujejo primeri presenetljivih gnezditvev iz zadnjih petnajstih let: gnezditve rdečenogega martinca *Tringa totanus* na Cerkniskem jezeru (mediteranska provinca), gnezditve pikastega martinca *Tringa ochropus* v severovzhodni Sloveniji (tajgaška provinca), poskus gnezditve rožastega škorca *Sturnus roseus* v severovzhodni Sloveniji (mongolska provinca) in gnezditve male čigre *Sterna albifrons* v Sečoveljskih solinah in na Dravi (mediteranska provinca). Zato ni čudno, da v Sloveniji povezuje usodo marginalnih statusov, kot so pozni preletnik, poletni klatež in poletni gost, z možnostjo

gnezdenja. Zoogeografsko razlikujemo pri tem tri različne možnosti:

a) letujoči kraji so daleč od areala, zato gnezditvev ni možna,

b) letujoči kraji so blizu areala, zato je gnezditvev izjemno možna,

c) letujoči kraji so znotraj areala, zato je gnezditvev pričakovana.

Ad a) V skupino nemožnih gnezditilk prištevamo zelenonogega martinca in prodnike (malega, spremenljivega in temminckovega), ki se včasih zadržujejo pri nas še sredi junija. Gnezditvev je seveda izključena, lahko pa razpravljamo o tem, ali gre za pozne preletnike (kar glede na pozen pričetek gnezdenja na visokem severu ni zamenljivo) ali pa le za spolno nezrele poletne goste.

Ad b) V skupino izjemno možnih gnezditilk šteje rdečenogo postovko, pikastega in močvirskega martinca. Od teh je pikasti martinec leta 1980 uspešno gnezdil v severovzhodni Sloveniji (Štumberger 1980). Sem prištevamo tudi nekatere druge pobrežnike, ki občasno gnezdi v sosednjih in od areala približno enako oddaljenih deželah (Avstrija, Češkoslovaška). To so črnorepi kljunač, togotnik in komatni deževnik.

Ad c) V skupino pričakovanih gnezditilk sodi več zelo zanimivih vrst iz različnih rodov: mala bela in čopasta čaplja, močvirske čigre, komatna tekica, rožasti škorec in rdečenogi martinec, ki je hkrati dokaz za upravičenost gnezditvenih pričakovanj, saj občasno gnezdi na slovitem presihajočem Cerkniskem jezeru (Šere 1985, Bačar ex Brehm 1939). Vse te vrste namreč gnezdi tako v Italiji (Padska nižina) kot na Madžarskem in naše kraje očitno več kot samo preletijo.

Kajpak bi si enako obravnavo zaslužila tudi sabljarka in rdečenogi polojnik, a o njiju kdaj drugič.

Oglejmo si nekaj najbolj zgovornih primerov.

Ad a) GNEZDITEV NI MOŽNA

Prodniki *Calidris*

Za vse tri vrste prodnikov (malega, spremenljivega in temminckovega), ki so bili junija opazovani na slovenski obali glede na njihov gnezditveni areal visoko na evropskem severu, seveda ni nobene možnosti, da bi pri nas gnezdili. Razpravljamo pa lahko o zanimivem vprašanju, ali so bili junija opazovani primerki pozni preletniki ali poletni gostje. Vreme je bilo v času opazovanja sončno in vroče, pa tudi mudilo se jim očitno ni nikamor. Res pa je, da prično ti prodniki v tundri gnezditi zelo pozno: spremenljivi junija, temminckov od srede do konca junija in mali celo pozno v juniju ali v začetku julija (Harrison 1975). Podatki:

Calidris minuta

22. 5. 1986 25 ex. Rače (M. V.)

31. 5. 1986 9 ex. Rače (M. V.)

5. 6. 1979 5 ex., Koper, za Intereuropo (I. G.)

6. 6. 1979 10 ex., Koper, Zgornja Bonifika (I. G.)

13. 6. 1979 7 ex., Koper, Tankerska luka (I. G.)

Calidris alpina

6. 6. 1979 1 ex., Koper, Škocjanski zatok (I. G.)

Calidris temminckii

16. 6. 1974 10 ex., Sečoveljske soline (A. Š.).

Zelenonogi martinec *Tringa nebularia*

Kljub temu, da se nekateri starejši avtorji dvoumno izražajo o navzočnosti zelenonogega martinca pri nas, ga zaradi oddaljenosti njegovega gnezditvenega areala nedvomno ne moremo prištevati niti k izjemno možnim in kaj šele k pričakovanim gnezdil-

Sečoveljske soline – raj za marginalne statusne skupine (I. Geister)

Sečovlje Salinas – paradise for marginal status groups (I. Geister)

cem. Krečič-Šušteršič (1963) namreč pravita zanj: »Pri nas živi v solarnah pri Izoli in Portorožu, ob Savi, verjetno pa tudi drugod.« Očitno so jih na teh lokalitetah že takrat videvali v obdobju gnezdenja, ne da bi se spraševali o pomenu letovanja. Podatki:

- 1. 6. 1976, 1 ex. Sečoveljske soline (A. Š.)
- 17. 6. 1986, 2 ex. Sečoveljske soline (I. G.)
- 19. 6. 1979, 30 ex. Sečoveljske soline (I. G.)
- 21. 6. 1979, 60 ex. ustje Dragonje (I. G.)

Ad b) GNEZDITEV JE IZJEMNO MOŽNA

Pikasti martinec *Tringa ochropus*

Semtertja srečujemo v Sloveniji posamezne primerke ob potokih in prekopih tudi junija. Skupaj z močvirskimi martinci so bili v začetku julija opaženi tudi na pohorskih visokogorskih barjih. Čeprav areal pikastega martinca ne sega do Slovenije, se ji v svoji skrajni jugozahodni točki na njenem

severovzhodnem koncu zelo približa. Tako je pikasti martinec leta 1980 uspešno gnezdil v ovodeneli gramoznici Spuhlja pri Ptuj (Štumberger 1980). Pravzaprav je znanih več primerov gnezditve pikastega martinca zunaj areala, tako je v letih 1946 in 1953 gnezdil tudi v sosednji Avstriji. Zanimivo, da Krečič-Šušteršič dopuščata možnost gnezdenja z besedama »verjetno gnezdi«. Podatki:

- 4. 6. 1985, 1 ex., Iščica na Ljubljanskem barju (D. Š.)
- 20. 6. 1979, 1 ex., dolina Drnice (I. G.)
- 29. 6. 1989, 6 ex., Ljubljansko barje (D. T.)
- 9. 7. 1982, 2 ex., Ribniško jezero (D. Š.)
- 9. 7. 1982, 1 ex., Lovrenška jezera (D. Š.)

Močvirski martinec *Tringa glareola*

Gnezditveni areal tega martinca je zelo podoben arealu pikastega martinca. Zato nas morebitna gnezditvev ne bi smela presemetiti, čeravno je res, da so gnezditve zunaj

Zelenonogi martinec *Tringa nebularia* – brez možnosti, da bi gnezdil v Sloveniji? (I. Geister)
Greenshank *Tringa nebularia* – without possibilities for breeding in Slovenia? (I. Geister)

areala do zdaj znane le iz zahodne Evrope (Anglija, Nizozemska). Še najbližje senzacionalnemu odkritju je bil J. Gregori, ki takole opisuje svoje srečanje z močvirskim martincom na Cerkniškem jezeru: »30. 5. 1975 nas je na Osredku močvirski martinček kriče obletaval in nato odletel. Po vsej verjetnosti je imel v bližini gnezdo.« (Gregori 1979). Podatki:

- 23. 5. 1976, 5 ex., Sečoveljske soline (A. Š.)
- 30. 5. 1975, 2 ex., Cerkniško jezero (J. G.)
- 1. 6. 1985, 2 ex., Obsotelsko jezero (D. Š.)
- 9. 7. 1982, 2 ex., Ribniško jezero (D. Š.)
- 9. 7. 1982, 2 ex., Lovrenška jezera (D. Š.)

Skupina pobjeznikov

Skupino pobjeznikov, ki za zdaj niso gnezditveno sumljivi, sestavljajo: togotnik, črnorepi kljunač in komatni deževnik. Togotnik je pred leti gnezdil na avstrijskem Gradiščanskem, črnorepi kljunač gnezdi na Gradiščanskem, Solnograškem in ob Bodenskem jezeru, komatni deževnik pa na Češkoslovaškem in v Padski nižini. Sliki evropske kontinentalne razširjenosti togotnika in črnorepega kljunača sta zelo podobni slikam areala močvirskega in pikastega martinca, komatni deževnik pa razen v Skandinaviji naseljuje le kontinentalno obalo. Togotnik in komatni deževnik se selita še ves maj, črnorepega kljunača pa takrat videvamo le redkokdaj. Datumi zadnjih opazovanj v Sečoveljskih solinah po podatkih, zbranih v obdobju 1973–80 (Šmuc 1980):

Togotnik *Philomachus pugnax* 1. 6. 1976, 3 ex. (A. Š.)

Komatni deževnik *Charadrius hiaticula* 19. 5. 1974 (A. Š.)

Črnorepi kljunač *Limosa limosa* 2. 5. 1976 (A. Š.)

Rdečenoga postovka *Falco vespertinus*

Rdečenoga postovka velja pri nas za tipično pozno selivko, saj jo na preletu opazujemo ves maj. Ker pričanja z gnezdenjem od konca aprila do srede junija, pomenijo junijska opazovanja samo to, da opazu-

jemo primerke severnih populacij. Pa vendar Krečič-Šušteršič pravita, »da pri nas posamično gnezdi«. Njen areal se nam približuje z vzhoda, vendar v Avstriji gnezdi tudi na njenem zahodnem delu. Najkasnejši podatki:

28. 6. 1982, 1 ex., Pesnica (B. Š.)

3. 6. 1986, 3 ex., Komarnik (D. Š.)

8. 6. 1986, 6 ex., Ljubljansko barje (D. Š.)

Ad c) GNEZDITEV JE PRIČAKOVANA

Mala bela čaplja *Agretta garzetta*

Mala bela čaplja sodi med tiste prebivalce Sečoveljskih solin in Škocjanskega zatoka, zamočvirjenih prebivališč slovenske obale, ki se tu stalno zadržujejo v svojstvu zimskih in letnih gostov, klatežev in selivk. Le o gnezdenju ni podatkov. Junija opazovane ptice so zanesljivo poletni gosti. Gnezditev je glede na njen areal pričakovana.

Čopasta čaplja *Ardeola ralloides*

Zelo zagoneten primer predstavlja čopasta čaplja. Krečič-Šušteršič (1953) pravita, da »gnezdi v solinah pri Portorožu«, Gregori-Krečič (1979) pa, da »v Sloveniji le redko gnezdi«. Božič (1983) postreže z zanimivim podatkom, ko pravi: »31. 5. 1981 sem opazoval na Ljubljanskem barju dva primerka (očitno par).« Pred leti se je na bajerju Peter Mayr v Stražišču pri Kranju maja zadrževalo 7 primerkov (Kočar, ustno). Vsi podatki Šmuca (1980) za Sečoveljske soline v obdobju 1973–80 so iz aprila in maja, podatki Škornika etc. (v tisku) za obdobje 1982–87 za Sečoveljske soline so iz maja, za Škocjanski zatok pa iz aprila in maja. Na slovenski obali je čopasta čaplja v zadnjih dveh desetletjih očitno le pozen preletnik, čeprav leži Slovenija znotraj njenega gnezditvenega areala. Junijskih podatkov je malo:

13. 6. 1984, 4 ex., Obsotelsko jezero (I. G.)

16. 6. 1983, 1 ex., Dragonja (I. Š.)

22. 6. 1987, 1 ex., Rače (M. V.)

Čopasta čaplja – pričakovana gnezdilka Slovenije (V. Pfeifer)
Squacco Heron – expected breeder in Slovenia (V. Pfeifer)

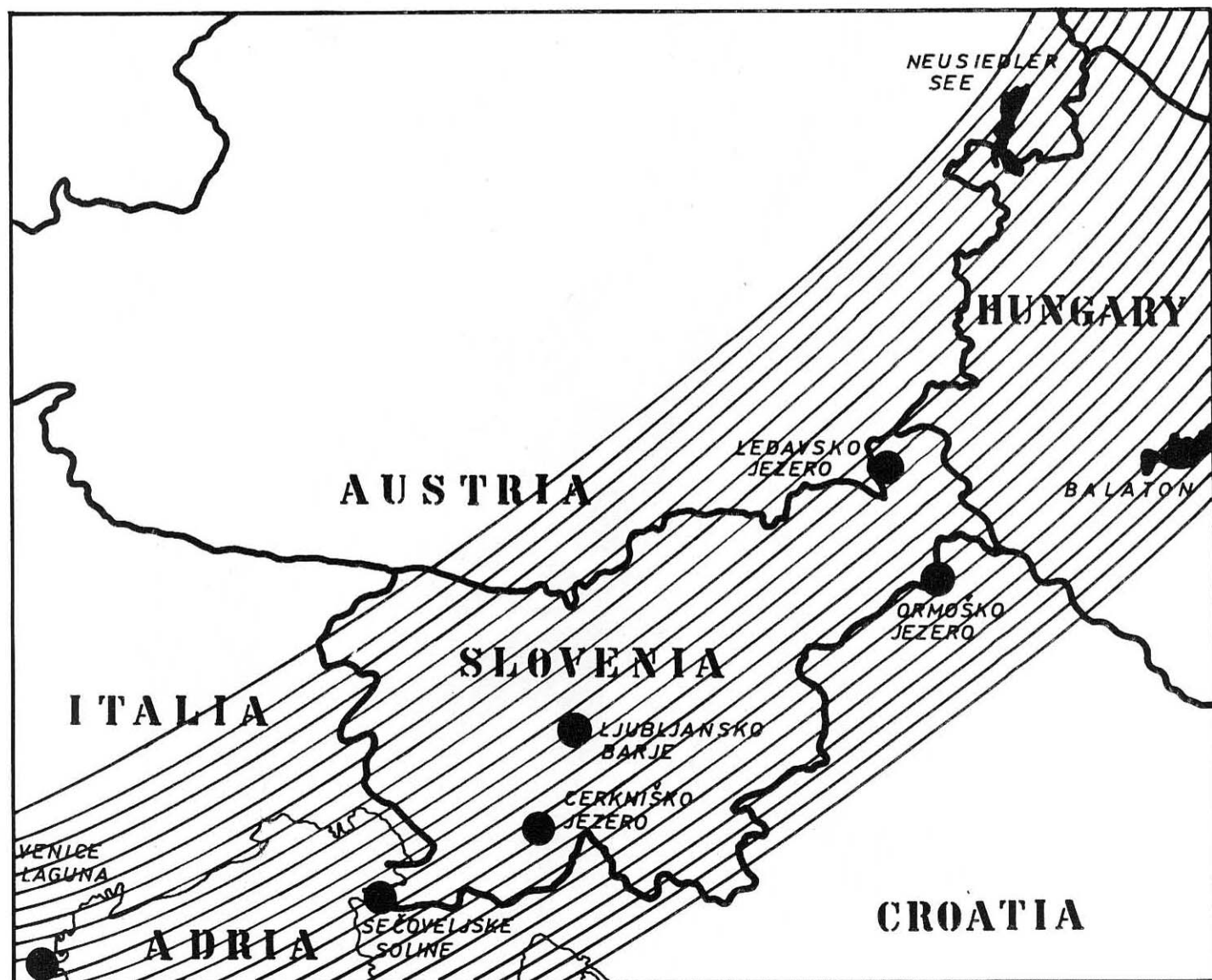
Močvirske čigre *Chlidonias*

Močvirske čigre, črna *Chlidonias nigra*, beloperuta *Chlidonias leucopterus* in belolična *Chlidonias hybrida* so v Sloveniji glede na njihov gnezditveni areal pričakovane gnezdilke. Od majskih je nedvomno najbolj zanimiv podatek Škornika etc. (v tisku), o opazovanju dveh primerkov (para?) črne čigre v Sečoveljskih solinah od 18. 5. do 20. 5. 1984 in Vogrina o opazovanju dveh beloličnih čiger 27. 6. 1986 na ribnikih v Račah.

Komatna tekica *Glareola pratincola*

Komatna tekica velja kljub temu, da leži

Slovenija znotraj njenega areala, prej za nekakšno eksoto kot za pričakovano gnezdilko. K temu je prav gotovo največ pripomogla odsotnost primernih gnezditvenih prebivališč. Z osušitvijo Sečoveljskih solin v sedemdesetih letih so se možnosti za njeno gnezdenje nedvomno zelo povečale, a so se s ponovnim ovodnjavanjem v osemdesetih letih žal spet zmanjšale. Opažanj sicer ni veliko, vendar kot pravi Šmuc (1980), o njihovem preletu pričajo preparirani primerki pri lovcih, ustreljeni na tem območju. Je šlo res vedno za prelet ali pa, spričo poznih datumov, nemara tudi za poskus kolonizacije. Komatna tekica namreč prične gnezdit v drugi polovici maja (Harrison

Slovenija, dežela na selitvenem prepihu
Slovenia, land on migrational draught

1980). Podatki:

- 27. 4. 1975, 2 ex., Sečoveljske soline (A. Š.)
- 18. 5. 1986, 2 ex., Sečoveljske soline (I. Š.)
- 25. 5. 1985, 1 ex., Sečoveljske soline (D. T.)
- 26. 6. 1987, 4 ex., Sečoveljske soline (I. G.).

Rožasti škorec *Sturnus roseus*

Čeprav sega gnezditveni areal rožastega škorca iz osrednje Azije le v jugovzhodno Evropo, gnezdi občasno tudi na Madžarskem in v Italiji. Po podatkih Š. Lainščaka (Nemesszeghy 1986) je leta 1973 gnezdil v Dobrovniškem gozdu pri Lendavi. Gnezditve v valilnici sicer ni bila uspešna, saj je gnezdo z jajci zapustil. V novejšem času je Šere (1983) popisal njegovo pojavljanje v Ljubljani od 26. do 29. 5. 1983. Pozornost vzbuja njegovo mnenje, da je spomladansko pojavljanje rožastega škorca v Sloveniji (od leta 1871 je znanih 7 opazovanj) nemara v zvezi z dozorelostjo prvih češenj.

Rdečenogi martinec *Tringa totanus*

Za naše razmišljanje zelo zanimiv in poučen pobrežnik! Šmuc (1980) navaja 1. 5. kot zadnji datum opazovanja rdečenogega martinca. Škornik etc. (v tisku) ne navajajo prav tako za Sečoveljske soline nobenega opazovanja v aprilu in eno samo (31. 5. 1985) v maju, medtem ko je v juniju rdečenogi martinec opazovan vsako leto (1982–87). Ta dvomesečni predah v pojavljanju dovolj prepričljivo govori o dveh populacijah, selitveni in letujoči. Glede prezimujoče se zdi logično, da sta s selitveno identični, kar bi hkrati pomenilo, da prezimujejo prvoletni primerki južneje kot večletni. Spolno nezreli drugoletni primerki se namreč pojavijo v solinah in drugod po Sloveniji šele, ko se spolno zreli primerki že odselijo, oziroma ko že gnezdiijo v svojih gnezditvenih prebivališčih. Zaradi pojavljanja v juniju smo dolgo časa domnevali, da rdečenogi marti-

Togotnike lahko opazujemo na preletu od marca do maja (B. Mozetič)

We can observe the Ruffs and the Reeves on migration from March to May (B. Mozetič)

nec v Sečoveljskih solinah gnezdi. Toda ravno odsotnost v aprilu in maju dokazuje, da za gnezditve ni realne osnove. Prav nasprotno sliko kot v Sečoveljskih solinah daje rdečenogi martinec v Škocjanskem zatoku, čeravno sta si ta dva obmorska predela le nekaj kilometrov vsaksebi. V Škocjanskem zatoku se rdečenogi martinec zadržuje ves april in maj, medtem ko za junij ni nobenega podatka. Zato sklepam, da tu ne gnezdi, čeravno je res, da mu tudi prebivališče kaj takega skorajda ne bi dovoljevalo. Kaj pa potemtakem pomenijo podatki o pojavljanju v aprilu in maju, če smo za Sečoveljske soline rekli, da jih spolno zreli primerki zapustijo že marca, spolno nezreli pa jih obiščejo šele junija? Odgovora na to vprašanje pri najboljši volji ne vem. Preveč osupljivo in hkrati zagonetno je. Pač pa rdečenogi martinec, kot je znano, gnezdi na Cerkniškem jezeru (Šere 1985). Ob najmanj dveh gnezdečih parih se tamkaj v času gnezdenja zadržuje tudi jata očitno negnezdečih primerkov, kar odpira več zelo zanimivih vprašanj, na katera bom skušal odgovoriti v razpravi. Zgovoren je tudi podatek, da ga Gregori (Gregori 1979), ki je tamkaj popisoval ptiče od 1972–77, ni registriral niti kot preletnika. Po svoje še bolj zgovoren pa je Bučarjev pripis k prevodu Brehmovih Divjih živali (Brehm, 1939), da je rdečenogi martinec leta 1935 gnezdil na Cerkniškem jezeru.

Opomba: opazovalci so navedeni s kraticami, ki po vrstnem redu pojavljanja pomenijo:

- (M. V.) Milan Vogrin
- (I. G.) Iztok Geister
- (A. Š.) Alojzij Šmuc
- (D. Š.) Dare Šere
- (D. T.) Davorin Tome
- (J. G.) Janez Gregori
- (I. Š.) Iztok Škornik
- (B. Š.) Borut Štumberger

RAZPRAVA

Napovedovanje gnezdenja nove vrste ali ponovnega gnezdenja nekdanje gnezdeče vrste na nekem na videz za gnezdenje primernem prebivališču je seveda špekula-

cija. Špekulacija temelječa na pojavljanju posameznih primerkov ali celo para sumljive vrste v poselitvenem obdobju, ko pričanja gnezditve, in temelječa na analogiji znanih primerov iz drugih, predvsem sosednih od areala prav tako oddaljenih dežel. Zato bi še kako pozdravili poznavanje notranjega, populaciji imanentnega vedenjskega mehanizma, po katerem se takšna gnezditve zgodi. Hkrati je očitno, da v takšnih primerih ne moremo govoriti o nikakršnem populacijskem prekipevanju, saj iz izkušenj z brinovko, rdečim kalinom, brškinko in svilnico vemo, da populacijske ekspanzije potekajo kolonizatorsko, tako da pionirskim priseljencem sledijo novi in novi kolonizatorski valovi, dokler jih ne zaustavijo naravne danosti, kot je na primer (velja za stacionarni brškinko in svilnico) ekstremno huda zima. Izjemno možne in pričakovane gnezditve se dogajajo v sorazmerni oddaljenosti od matičnega areala v primeru strnjenegega areala oziroma največjega arealnega otoka v primeru razdrobljene razširjenosti, tako da je bolj ali manj jasno, da pri tem ne gre za populacijsko regulirane poskuse kolonizacije, temveč za posamezne avanture. Vsaj to, da so takšni poizkusi naselitve v ekološko tuji deželi neizmerno tveganje, jim moramo priznati. Toda kdo so nosilci takšnih tveganih poizkusov? So to pozni preletniki, poletni klateži ali poletni gostje?

Če stvari natančno premislimo, vidimo, da so pozni preletniki svojo gnezditveno priložnost v naših geografskih okoliščinah že zamudili, seveda pa jo imajo še vedno na severu, kamor so tudi namenjeni. Zato npr. ne smemo pričakovati, da bo neka v juniju pri nas opazovana rdečenoga postovka v Sloveniji gnezдила. Morebitno gnezdilko moramo iskati med najzgodnejšimi selivkami.

Teoretično je sicer mogoče, da se dva spolno nezrela osebka na letovanju prepoznata kot spolno zrela, da gre torej za nekakšno zmoto v spolni zrelosti, vendar za kaj takega ni praktičnih dokazov. Nasprotno,

prav primer gnezditve rdečenogega martinca na Cerkniškem jezeru dokazuje, da letujoči spolno nezreli primerki zamujajo, tako kot preletniki. Pojavili so se namreč šele, ko so bili mladiči že speljani, podobno zamujajo tudi v Sečoveljskih solinah, čeprav tam rdečenogi martinec za zdaj ne gnezdi. Nič drugače ni s poletnimi klateži, ki se razen tega pojavljajo večidel posamično.

Kateri statusni skupini potemtakem pripadajo ti izjemno možni oziroma pričakovani gnezdilci? Po vsem povedanem ostanejo sumljivi le še preletniki. Kako težko je zapisati, da verjetno tvegajo gnezditveno avanturo le gnezditveno prepotentni primerki, ki neučakano izkoristijo prvo priložnost, ki se jim za gnezdenje ponudi. Tako takšno priložnost ob primernem partnerju ob vračanju v gnezditveni areal semtertja tudi izkoristijo. Iz vrst poznih preletnikov, poletnih gostov in klatežev potemtakem ni pričakovati izjemno možnih in pričakovanih gnezdilcev. Ti se, kot se zdi, kot nekakšni don Juani skrivajo v redno seleči se populaciji.

LITERATURA

BERNDT, R., W. MEISE (1965): Naturgeschichte der Vogel, Franckh'sche Verlagshandlung, Stuttgart.

BOŽIČ, I. (1983): Ptici Slovenije. Lovska zveza Slovenije. Ljubljana.

BREHM, J. (1939): Divje živali (prevod in priredba R. BAČAR). Umetniška propaganda, Ljubljana.

GEISTER, I. (1988): Slovenski prispevek k evropskemu ornitološkemu atlasu, Društvo za opazovanje in proučevanje ptic Slovenije, Ljubljana.

GREGORI, J. (1979): Prispevek k poznavanju ptičev Cerkniškega jezera in bližnje okolice. Acta carsologica 8.

GREGORI, J., J. KREČIČ (1979): Naši ptiči. Državna založba Slovenije. Ljubljana.

HARRISSON, C. (1975): A Field Guide to Nests, Eggs and Nestlings of British and European Birds. Collins, London.

KREČIČ, I., F. ŠUŠTERŠIČ ((1963): Ptice Slovenije. Državna založba Slovenije, Ljubljana.

NEMESSZEGHY, L. (1986): Črna jelša v Prekmurju. Pomurska založba, Murska Sobota.

PETERSON, R., G. MOUNTFORT, P. A. D. HOLLAND (1965): Die Vogel Europas. Verlag Paul Parey. Berlin.

ŠERE, D. (1985): Rdečenogi martinec *Tringa totanus* gnezdi v Sloveniji. Acrocephalus VI: 25.

ŠERE, D. (1983): Pojavljanje rožastega škorca *Sturnus roseus* v Sloveniji. Acrocephalus IV, št. 16.

ŠERE, D. (1985): Ali močvirski in pikasti martinec *Tringa glareola* et *ochropus* gnezditna na Pohorju? Acrocephalus VI, št. 23.

ŠERE, D. (1985): Pikasti martinec *Tringa ochropus*. Iz ornitološke beležnice. Acrocephalus VI, št. 26.

ŠERE, D. (1985): Močvirski martinec *Tringa glareola*. Iz ornitološke beležnice. Acrocephalus VI, 26.

ŠERE, D. (1986): Rdečenoga postovka *Falco vespertinus*. Iz ornitološke beležnice. Acrocephalus VII, št. 29.

ŠKORNIK, I., T. MAKOVEC, M. MIKLAVEC (v tisku): Favnišični pregled ptic slovenske obale.

ŠMUC, A. (1980): Ptice Sečoveljskih in Ulcinjskih solin. Diplomsko delo. Univerza Ljubljana.

ŠTUMBERGER, B. (1980): Pikasti martinec *Tringa ochropus* gnezdi v Sloveniji. Acrocephalus I, št. 4.

ŠTUMBERGER, B. (1983): Rdečenoga postovka *Falco vespertinus*. Iz ornitološke beležnice. Acrocephalus IV, št. 15.

TOME, D. (1986): Komatna tekica *Glareola spec.* Iz ornitološke beležnice. Acrocephalus VI, št. 25.

TOME, D. (1990): Rečni galeb *Laus ridibundus* in pikasti martinec *Tringa ochropus*. IOB. Acrocephalus XI, št. 43.

VOGRIN, M. (1986): Belolična čigra *Chlidonias hybrida*. Iz ornitološke beležnice. Acrocephalus VII, št. 29.

VOGRIN, M. (1986): Mali prodnik *Calidris minuta*. Iz ornitološke beležnice. Acrocephalus VII, št. 29.

VOGRIN, M. (1990): Čopasta čaplja *Ardeola ralloides*. Iz ornitološke beležnice. Acrocephalus XI, št. 43.

Povzetek

Marginalne statusne skupine, kot so pozni preletnik, poletni gost in poletni klatež, avtor prerazdela v tri skupine, ki se med seboj razlikujejo glede na razmerje med gnezditvenim arealom in

krajem letovanja, iz katerega izhaja možnost ali nezmožnost gnezdenja na ozemlju Slovenije. Tako razlikuje vrste, katerih areal je daleč stran od kraja letovanja, zaradi česar je gnezditev izključena, vrste, katerih areal je blizu kraja letovanja, zato je gnezditev izjemno možna, in vrste, katerih areal pokriva kraj letovanja in je zato gnezditev pričakovana.

Kljub izčrpni problematizaciji avtor ne najde zadovoljivega odgovora na vprašanje, iz katere statusne skupine se rekrutirajo te potencialne gnezdilke. Tako ostaja še najbolj verjetna preprosta, laična ugotovitev, da gre pri tem le za prepotentne primerke iz redno se seleče populacije.

Summary

Marginal status groups, as are late passage migrants, summer visitors and summer vagrants, are separated by the author into three groups, distinguished among each other according to breeding ranges and summer visiting localities,

Iz ornitološke beležnice From the ornithological note book

RDEČEGRLI SLAPNIK *Gavia stellata*
RED-THROATED DIVER – One at Maribor on 30th
October and 1st November 1989

Dne 31. 10. in 1. 11. 1989 sem na Dravi pri Mariborskem otoku opazoval rdečegrlega slapnika v zimskem perju. Prepoznal sem ga po sivem in rahlo privihanem kljunu, temni zgornji strani in belih pikicah na njej. Slapnik se je zelo pogosto potapljal in je pod vodo ostajal zelo dolgo.

Ob Dravi sem bil ponovno 4. 11. 1989, vendar slapnika nisem več videl. *Luka Božič, Pintarjeva 16, 62000 Maribor*

VELIKI KORMORAN *Phalacrocorax carbo*
CORMORANT – Two at Rače on 1st October 1989

Dne 1. 10. 1989 sem bil pri ribnikih v Račah. Tam sem bil precej pozno popoldan. Ko sem se vračal proti avtomobilu, sem nad seboj zagledal dva velika črna ptiča. Naredila sta velik krog nad največjim ribnikom in se nato spustila v vodo. Zelo

from which possibilities or impossibilities for breeding in the territory of Slovenia arise. He thus distinguishes among the species, the breeding range of which is to be found far away from the summer visiting localities, so that breeding is excluded, the species with breeding range near summer visiting localities, so that breeding is extremely possible, and the species, the breeding range of which covers summer visiting localities, so that breeding is expected.

In spite of the exhaustive study of the subject the author has not found a satisfactory answer to the following question: From which status groups are these potential breeders recruited? Thus he is left with a simple and laic ascertainment that in this case he is dealing merely with prepotent specimens from regularly migrating population.

Iztok Geister, Pokopališka pot 13, 64202 Naklo

spretno sta se potapljala. Razen po licih sta bila popolnoma črna, kavljast kljun pa je bil rumenkast. Določil sem ju za velika kormorana. *Luka Božič, Pintarjeva 16, 62000 Maribor*

ČOPASTA ČAPLJA *Ardeola ralloides*
SQUACCO HERON – A male in mate plumage at
Rače on 22th June 1987!

Opazovanje čopaste čaplje ni vsakdanji dogodek, posebno še, če jo opazuješ v gnezditvenem obdobju. Takšna sreča se mi je nasmehnila 22. 6. 1987 pri ribnikih v Račah. Čaplja je čepela ob robu ribnika, ko sem jo opazil. Da bi bilo presenečenje še večje, je bila v svatbenem perju! Ko se je splašila, se je spreletela med ribniki. V zraku so prišle do izraza bele peruti, zlasti pa njen sivo modri kljun in rdeče rjave noge. Prav gotovo je šlo za osebek brez para, ki se je potikal po ustreznih biotopih. *Milan Vogrin, Hotinja vas 164/a, 62312 Orehova vas.*